

OPHAVSRETS LOVEN

MED KOMMENTARER

Peter Schønning

GADJURA

3. Stk. 3

Efter § 3, stk. 3, kan ophavsmanden ikke frafalde sin ret efter stk. 1 og 2, medmindre det gælder en efter art og omfang afgrænset brug af værket. Droit moral-beskyttelsen er således principielt **uoverdragelig**.³³ Se også § 53, stk. 1.

Bestemmelsen i stk. 3 betyder, at ophavsmanden ikke på forhånd kan fraskrive sig disse rettigheder, fx i forbindelse med en generel overdragelse af ophavsretten, uanset at der foreligger udtrykkelig aftale herom. En sådan aftale er efter stk. 3 ugyldig, dvs. at ophavsmanden kan kræve sin droit moral respekteret, selv om han eller hun skulle have skrevet under på ikke at ville gøre disse regler gældende.

Dog kan ophavsmanden med bindende virkning frafalde en **efter art og omfang afgrænset brug** af værket. Herved forstås fx dispositioner vedr. »et enkelt oplag, en enkelt udstilling eller enkelte opførelser eller med hensyn til bestemt angivne former for ændringer af værket«, jf. 1961-lovmotiverne. Droit moral kan derimod ikke frafalde »mere generelt og ubestemt«, jf. 1951-udkastet, s. 108. *Weincke 1976*, s. 63, formulerer det på den måde (med et eksempel vedr. filmaftaler), at det »afgørende må formentlig være, hvad forfatteren har kunnet påregne, og hvad han har kunnet overskue, da han indgik indspilningsaftalen«. Frafaldets gyldighed er betinget af, at ophavsmanden har kunnet overskue konsekvenserne, jf. *Blomqvist 1987*, s. 125. Hvis en forfatter giver en instruktør frie hænder til at indspille en roman på film, må dette betragtes som et bindende tilsagn om ikke at ville gøre droit moral gældende, medmindre ændringerne viser sig at være mere omfattende, end forfatteren kunne påregne.³⁴

Når bestemte ændringer m.v. konkret er blevet godkendt af ophavsmanden, giver § 3, stk. 3, ikke hjemmel til senere indsigelser, jf. *Lund 1961*, s. 100, der også nævner, at ophavsmanden med bindende virkning kan overlade retten til at træffe afgørelser vedr. droit moral til en anden i konkrete tilfælde – men ikke generelt, da dette ville indebære en overdragelse af ret-

33. Generelt om frafald eller overdragelse af droit moral, se *Lund 1961*, s. 99 f. – *Blomqvist 1987*, s. 122 ff. – *Svensäter 1991*, s. 425 ff. (om ansættelsesforhold) – *Rosén 1992*, s. 67 ff. – *Rosén i Levin 1993*, s. 70 ff. – *Rosén i NIR 1993*, s. 355-373. Generelt om rettigheds-overdragelse, se § 53, afsn. 1.1. Se også § 53, afsn. 1.6, om de internationale aspekter ved rettighedsoverdragelser. Om droit moral til edb-programmer frembragt i ansættelsesforhold, se § 59, afsn. 1.1.

34. Se herved *Weincke 1976*, s. 106.

§ 54 *Erhververen har pligt til at udnytte værket. Ophavsmanden kan hæve aftalen, hvis erhververen ikke har udnyttet værket inden en rimelig frist eller senest inden 5 år efter det tidspunkt, hvor aftalen er opfyldt fra ophavsmandens side.*

A Baggrund

§§ 54 og 55 blev gennemført ved 1995-loven, jf. bet. 1197/1990, s. 226 ff. Bestemmelsen i § 54 modsvarer dog, med en række ændringer, de særlige regler om udnyttelsespligt og tilbagefaldsret i 1961-lovens §§ 32, 35, 36 og 41 om enkelte aftaletyper, nemlig offentlig fremførelse, forlagsaftaler (herunder musikforlagsaftaler) og filmaftaler.

Der findes ingen generelle aftaleregler i EU-direktiver eller i Bernerkonventionen.

Se § 53 om overdragelighed m.v. og fravigelighed – filmformodningsreglen i § 58 – kap. 5 om nærtstående rettigheder m.v. – overgangsreglen i § 91, stk. 1.

B Kommentarer til § 54

Bestemmelsen i § 54 giver ophavsmanden en **tilbagefaldsret** med hæveadgang ved aftaler om rettighedsoverdragelse, såfremt erhververen ikke har opfyldt sin **udnyttelsespligt**.¹ Om udtrykket ophavsmanden, se § 1, afsn. 1.1.

Bestemmelsen omfatter alle former for aftaler om overdragelse af ophavsrettigheder, uanset om de overdragne udnyttelsesformer er specificeret i aftalen, eller om aftalen indebærer en mere generaliseret overdragelse. Se herved § 55, der alene vedrører overdragelser af retten til uspecificerede udnyttelsesformer.

Udnyttelsespligt er generelt begrundet i, at erhververen ikke bør kunne lægge – som man kalder det – den døde hånd på værket ved at hindre en værksudnyttelse til skade for ophavsmanden og samfundets interesser, jf. *Blomqvist 1987*, s. 179. I tilfælde af en aftalt royaltyhonorering har ophavsmanden en oplagt økonomisk interesse i, at værket bliver udnyttet af rettighedserhververen. For ophavsmanden kan der tillige være ideelle interesser forbundet med udnyttelsespligten, jf. *Strömholm* i *NIR 1984*, s. 53.

Bestemmelsen finder kun anvendelse, hvis erhververen overhovedet

1. Generelt om erhververens udnyttelsespligt og om ophavsmandens tilbagefaldsret, se bet. 1197/1990, s. 44 og 226 ff. – *Lund 1961*, s. 219 ff. og 237 – *Blomqvist 1987*, s. 178 f. og 194 – *Schønning 1989*, s. 106 f. Se også § 53, afsn. 1.1.3, om tilbagetrædelsesret.